

Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2012/13:91 Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden och en motion som väckts med anledning av skrivelsen. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens rapport Vem tar ansvar? Statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden (RiR 2012:16) och regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen och lägger skrivelsen till handlingarna.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden	5
Reservation	10
Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden (SD)	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Skrivelsen	11
Följdmotionen	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden

Riksdagen avslår motion

2012/13:C3 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2 samt

lägger skrivelse 2012/13:91 till handlingarna.

Reservation (SD)

Stockholm den 30 maj 2013

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Marta Obminska (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Ola Johansson (C), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP), Roland Utbult (KD), Markus Wiechel (SD), Thomas Finnborg (M), Lars Eriksson (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport Vem tar ansvar? Statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden (RiR 2012:16) till regeringen den 14 november 2012. Regeringen återkom till riksdagen den 12 mars 2013 med skrivelse 2012/13:91 Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden. Riksrevisionens rapport bifogas skrivelsen.

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2012/13:91 Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden och en motion som väckts med anledning av skrivelsen. Motionärens förslag till riksdagsbeslut framgår av bilagan.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser i rapporten Vem tar ansvar? Statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden (RiR 2012:16). Riksrevisionen har i rapporten redovisat sin granskning av Finansinspektionens och Konsumentverkets tillsyn av konsumentinformationen på den kollektivavtalade tjänstepensionsmarknaden.

Riksrevisionen anser att Finansinspektionen och Konsumentverket inte har verkat för att konsumenterna ska ha möjlighet att göra medvetna val inom tjänstepensionssystemet. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att vidta åtgärder för att Finansinspektionen och Konsumentverket ska ta sitt tillsynsansvar på tjänstepensionsområdet.

Regeringen delar Riksrevisionens iakttagelse att konsumenten varken får tillräcklig eller rätt anpassad information om sin kollektivavtalade tjänstepension. Regeringen delar dock endast delvis kritiken mot att regeringens prioriteringar inte får genomslag. Regeringen stöder de övergripande prioriteringar som Finansinspektionen och Konsumentverket har gjort.

Regeringen har höjt Finansinspektionens och Konsumentverkets anslag för 2013, bl.a. för att tillsynen ska kunna stärkas. Regeringen har också i Finansinspektionens, Konsumentverkets och Pensionsmyndighetens respektive regleringsbrev för 2013 infört likalydande återrapporteringskrav, som innebär att myndigheterna ska samverka med varandra för ett ökat konsumentskydd på finansmarknaden. Syftet är att uppnå samverkansvinster när det gäller att bevaka att konsumenternas intressen tas till vara på pensionsområdet.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionen och lägger skrivelsen till handlingarna.
Jämför reservation (SD).

Skrivelsen

Riksrevisionens iakttagelser

Riksrevisionens granskning har resulterat i följande slutsatser och iakttagelser i rapporten Vem tar ansvar? Statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden (RiR 2012:16).

Riksrevisionen bedömer att regelverket inte utgör något hinder för att bedriva tillsyn på området.

Riksrevisionen konstaterar att konsumenterna inte får tillräcklig information. Informationen är inte heller anpassad till konsumenternas behov, bl.a. när det gäller redovisningen av avgifter. Riksrevisionen noterar att det saknas information om vilka antaganden (prognosränta och livslängdsantaganden) som ligger till grund för utbetalningarna av tjänstepension. Den information som konsumenten får framställs på ett sätt som gör den svår att förstå.

Enligt Riksrevisionen har Finansinspektionen prioriterat tillsyn av finansiell stabilitet framför tillsyn av konsumentinformation. Riksrevisionen påpekar att Finansinspektionen inte har haft någon explicit målsättning för arbetet med tillsyn av konsumentinformation. Riksrevisionen noterar att Finansinspektionens rapporter och kartläggningar visar att myndigheten sedan flera år tillbaka har kännedom om problemen på pensionsmarknaden. Riksrevisionen noterar vidare att Finansinspektionen även har fått kännedom om brister i konsumentinformationen på tjänstepensionsområdet via Konsumenternas försäkringsbyrå. Riksrevisionen konstaterar att Finansinspektionen trots det inte har genomfört några direkta tillsynsinsatser på tjänstepensionsområdet, såsom undersökningar och sanktionsåtgärder. Insatserna har begränsats till underhandskontakter och dialog med enskilda företag. Riksrevisionen anser sammantaget att Finansinspektionens tillsyn på området är otillräcklig.

Enligt Riksrevisionen prioriterar Konsumentverket andra marknader och inte tjänstepensionsmarknaden, trots att den omfattar ca 90 procent av dem som arbetar och att tjänstepensionen kan komma att utgöra upp till hälften av den enskildes pension. Riksrevisionen noterar att Konsumentverket har

gjort en viss kartläggning av försäkringsområdet och att de problem som Konsumentverket har identifierat även gäller helt eller delvis för den kollektivavtalade tjänstepensionsmarknaden. Riksrevisionen noterar vidare att Konsumentverket även får information om konsumentproblem på tjänstepensionsområdet via Konsumenternas försäkringsbyrå. Riksrevisionen konstaterar att Konsumentverket således har haft kännedom om problemen men att verket inte har vidtagit några åtgärder för att förbättra informationen om tjänstepension till konsumenterna. Riksrevisionen anser därför att Konsumentverkets tillsyn på området är otillräcklig.

Riksrevisionen noterar att regeringen bedriver olika satsningar inom konsumentskyddsområdet. Riktade utbildningsinsatser är exempel på särskilda satsningar som regeringen har initierat. Regeringen genomför även satsningar i gymnasieskolan för att höja konsumenternas kunskapsnivå inom privatekonomi. För att minska problemet i närtid anser Riksrevisionen att det krävs tillsynsinsatser som inriktas på att förbättra informationen till konsumenterna. Riksrevisionen konstaterar att arbetet med förbättrad information i finansiella frågor är ett område som regeringen prioriterar. Riksrevisionen anser emellertid att regeringen inte har sett till att prioriteringen avspeglas i myndigheternas arbete med tillsyn på tjänstepensionsmarknaden. Regeringens prioriteringar får därför inte genomslag enligt Riksrevisionen.

Enligt Riksrevisionens sammantagna bedömning har Finansinspektionen och Konsumentverket inte verkat för att konsumenterna ska ha möjlighet att göra medvetna val inom tjänstepensionssystemet. Riksrevisionen anser därför att myndigheterna inte har tagit sitt tillsynsansvar på området.

Mot denna bakgrund rekommenderar Riksrevisionen regeringen att vidta åtgärder för att Finansinspektionen och Konsumentverket ska ta sitt tillsynsansvar på tjänstepensionsområdet.

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att regelverket inte utgör något hinder för att bedriva tillsyn på tjänstepensionsmarknaden.

Vidare instämmer regeringen i Riksrevisionens bedömning att informationen till konsumenterna inte är tillräcklig och att den inte alltid är anpassad till kundens behov. Den information som konsumenten får framställs i vissa fall på ett sätt som gör den svår att förstå.

Regeringen noterar i likhet med Riksrevisionen att Finansinspektionen har prioriterat tillsyn av finansiell stabilitet framför tillsyn av konsumentinformation. Mot bakgrund av de senaste årens finansiella oro anser regeringen emellertid att Finansinspektionens prioritering inom försäkringsområdet har varit befogad. Regeringen konstaterar att stabilitetstillsyn har flera inslag som har direkta kopplingar till konsumentskyddet.

Riksrevisionen anger att Konsumentverket har prioriterat andra marknader än tjänstepensionsmarknaden. Regeringen konstaterar emellertid att det arbete som Konsumentverket och Svensk Försäkring har utfört tillsammans

och som utmynnat i en rekommendation om förköpsinformation (vilken bl.a. omfattar livförsäkringsbolagens information till konsumenterna) bör leda till förbättringar på området. Regeringen noterar vidare att Konsumentverket har inlett en granskning av tjänstepensionsmarknaden med avseende på bl.a. informationen till konsumenterna.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att det krävs tillsynsinsatser som är inriktade på att förbättra informationen till konsumenterna. Regeringen delar däremot endast delvis Riksrevisionens bedömning att regeringen inte har sett till att prioriteringarna att förbättra konsumentinformationen i finansiella frågor avspeglas i Finansinspektionens och Konsumentverkets arbete. Regeringen anser att den tillsyn som Finansinspektionen och Konsumentverket har utövat och de prioriteringar som myndigheterna har gjort, har varit motiverade mot bakgrund av de senaste årens finansiella oro. Regeringen stöder Finansinspektionen och Konsumentverket i arbetet med att förbättra informationen till konsumenterna. Regeringen förutsätter att myndigheterna fortsätter sitt arbete med ökad tillsyn och samverkan mellan myndigheterna för att ytterligare stärka konsumenternas möjligheter att göra medvetna val inom tjänstepensionssystemet.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen har i Finansinspektionens, Konsumentverkets och Pensionsmyndighetens respektive regleringsbrev för 2013 infört likalydande återrapporteringskrav. Återrapporteringskravet innebär att myndigheterna ska samverka med varandra för ett ökat konsumentskydd på finansmarknaden. Regeringen avser med denna åtgärd att säkerställa en väl fungerande samverkan mellan myndigheterna på pensionsområdet och därmed skapa förutsättningar för ett ökat konsumentskydd. Regeringen har också ökat Finansinspektionens och Konsumentverkets anslag för 2013 med 34 miljoner kronor respektive 1,5 miljoner kronor för att möjliggöra en förstärkt tillsyn över de finansiella marknaderna. När det gäller Finansinspektionen är regeringens avsikt att öka anslaget med drygt 100 miljoner kronor under åren 2012–2014.

Regeringen arbetar löpande med att stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden. I budgetpropositionen för 2013 formulerade regeringen ett tydligare mål för det finansiella systemet, som uttryckligen betonar ett gott konsumentskydd: ”Ett stabilt finansiellt system som präglas av högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett högt skydd för konsumenter” (prop. 2012/13:1 utg.omr. 2 s. 16). Regeringen anger i Finansinspektionens regleringsbrev för 2013 att inspektionen har som mål att stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden genom finansiell folkbildning. Finansinspektionen ska återrapportera till regeringen hur inspektionen har arbetat för att bidra till målet.

För att konsumenterna ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val behöver de dels lättillgänglig och tillförlitlig information, dels ett starkt och ändamålsenligt konsumentskydd (prop. 2012/13:1 utg.omr. 18). Det stöd som erbjuds av den kommunala konsumentvägledningen varierar mellan kommunerna, och många konsumenter känner inte till att stödet finns. Regeringen gav under 2011 en särskild utredare i uppdrag att se över hur stödet kan bli mer ändamålsenligt, effektivt och likvärdigt för alla konsumenter i landet (dir. 2011:38). Ett utredningsbetänkande, Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd (SOU 2012:43), överlämnades i juni 2012 och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Även behovet av och problemen kring finansiell rådgivning till konsumenter har ökat. Sådan rådgivning är vanligt förekommande i samband med långsiktigt sparande till t.ex. pensionen. Regeringen tillsatte därför i december 2012 en utredning som ska föreslå åtgärder för att förbättra konsumenternas ställning vid finansiell rådgivning (dir. 2012:98). Uppdraget ska redovisas för regeringen (Justitiedepartementet) senast den 30 november 2013.

Motionen

I motion 2012/13:C3 föreslår Markus Wiechel (SD) ett tillkännagivande om att regeringen ska vidta ytterligare åtgärder för att Finansinspektionen och Konsumentverket ska ta sitt tillsynsansvar på tjänstepensionsområdet (yrkande 1). I motionen föreslås också ett tillkännagivande om att regeringen ska vidta ytterligare åtgärder för att ge konsumenterna lättillgänglig och tillförlitlig information (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Riksrevisionen har granskat Finansinspektionens och Konsumentverkets tillsyn av konsumentinformation på den kollektivavtalade tjänstepensionsmarknaden. Tjänstepensionen berör många människor och har stor betydelse för den slutliga pensionen. Mot denna bakgrund anser utskottet att Riksrevisionens granskning är angelägen.

Riksrevisionens samlade bedömning är att Finansinspektionen och Konsumentverket inte har verkat för att konsumenterna ska ha möjlighet att göra medvetna val inom tjänstepensionssystemet. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att vidta åtgärder för att Finansinspektionen och Konsumentverket ska ta sitt tillsynsansvar på tjänstepensionsområdet.

Utskottet noterar att regeringen delar Riksrevisionens iakttagelse att konsumenterna varken får tillräcklig eller rätt anpassad information om sin kollektivavtalade tjänstepension. Regeringen delar dock endast delvis kritiken mot att regeringens prioriteringar inte får genomslag. Regeringen anser att den tillsyn som Finansinspektionen och Konsumentverket har utövat och de prioriteringar som myndigheterna har gjort, har varit motiverade mot bakgrund av de senaste årens finansiella oro.

Med anledning av Riksrevisionens granskning har regeringen vidtagit ett antal åtgärder i syfte att förbättra tillsynen och stärka konsumenterna. Åtgärderna har redovisats ovan och innebär bl.a. att anslagen för Finansinspektionen och Konsumentverket har ökat med 34 miljoner kronor respektive 1,5 miljoner kronor för 2013. Utskottet ser positivt på de åtgärder som regeringen har vidtagit.

I motionen föreslås tillkännagivanden om att Finansinspektionen och Konsumentverket ska tillföras ytterligare resurser. Med anledning av vad som anförs i motionen vill utskottet peka på att regeringen har höjt Finansinspektionens och Konsumentverkets anslag för 2013, bl.a. för att tillsynen ska kunna stärkas. Regeringen har också i Finansinspektionens, Konsumentverkets och Pensionsmyndighetens respektive regleringsbrev för 2013 infört likalydande återrapporteringskrav, som innebär att myndigheterna ska samverka med varandra för ett ökat konsumentskydd på finansmarknaden. Syftet är att uppnå samverkansvinster när det gäller att bevaka att konsumenternas intressen tas till vara på pensionsområdet.

Med detta föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen och lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden (SD)

av Markus Wiechel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:C3 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2 samt lägger skrivelse 2012/13:91 till handlingarna.

Ställningstagande

Riksrevisionen riktar i sin rapport allvarlig kritik mot Finansinspektionens och Konsumentverkets sätt att utföra tillsynen av tjänstepensionsmarknaden. Finansinspektionen och Konsumentverket har prioriterat ned tillsynen av tjänstepensionsmarknaden, åtminstone delvis på grund av bristande resurser. Detta har medfört brister i informationen till konsumenterna främst vad gäller avgifter och prognosräntor, vilket i sin tur har försvårat för konsumenterna att göra väl avvägda val i fråga om tjänstepension.

Som redovisas i skrivelsen har regeringen visserligen höjt anslagen till Finansinspektionen och Konsumentverket, men höjningarna är inte tillräckliga. Regeringen bör därför tillföra ytterligare resurser till Finansinspektionen och Konsumentverket så att de kan utföra en nödvändig tillsyn av tjänstepensionsmarknaden. Dessutom bör regeringen klargöra Finansinspektionens och Konsumentverkets åtaganden och deras ansvar för att utöva nödvändig tillsyn av samma marknad.

Vad jag här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:C3 yrkandena 1 och 2 samt lägga skrivelse 2012/13:91 till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2012/13:91 Riksrevisionens rapport om statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden.

Följdmotionen

2012/13:C3 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta ytterligare åtgärder för att Finansinspektionen och Konsumentverket ska ta sitt tillsynsansvar på tjänstepensionsområdet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta ytterligare åtgärder för att ge konsumenter lättillgänglig och tillförlitlig information.